

Länstyrelsen
Gävleborg

Yttrande

1 (12)

Datum
2022-08-24

Diarienummer
6295-2022

Mark- och miljödomstolen
ostersunds.tingsratt@dom.se

Yttrande angående ansökan om tillstånd för anläggande och drift av vindkraftspark Utposten 2 i Gävle kommun

Länstyrelsen har av mark- och miljödomstolen getts möjlighet att lämna synpunkter i nedan angivna mål. Länstyrelsen har tidigare inte yttrat sig i sak i ärenden och lämnar nu därför yttrande även över ansökan som helhet.

Ärende: M 3133-20

Angående: Anläggande och drift av vindkraft vid Vindpark utposten 2, Gävle kommun

Sökande: Utposten 2 (bolaget)

Översända handlingar: Ansökan, miljökonsekvensbeskrivning samt tillhörande bilagor och kompletteringar.

Tillåtlighet

Länstyrelsen anser att verksamheten kan tillåtas.

Motivering

Länstyrelsen tillstyrker ansökan trots en del brister i miljökonsekvensbeskrivningen (se nedan under miljökonsekvensbeskrivning). Bristerna är dock inte av den arten att länstyrelsen anser att verksamheten inte kan prövas eller tillåtas.

Länstyrelsen kan konstatera att en etablering av en vindkraftspark inom ansökt område sammantaget bedöms vara positivt ur ett hållbarhetsperspektiv och medföra begränsad och acceptabel miljöpåverkan i övrigt.

För att nå det nationella målet om 100 % förnybart energisystem 2040 finns ett ökat behov av vindkraft. Även inom EU finns mål om kraftig ökning av förnybar elproduktion. Särskilt havsbaserad vindkraft kan ge stora effekter vid rätt förutsättningar.

Platsen bedöms också vara väl lämpad och är utpekad i Hav- och vattenmyndighetens förslag till havsplaner. En etablering bedöms även

bidra till att uppnå de regionala och nationella målen både om utsläppsminskningar och om ökad förnybar energiproduktion.

Beträffande buller, undervattensljud, skydd för hotade arter och habitat anser länsstyrelsen att några ytterligare och eller ändrade villkor behövs för att skydda människor och miljö i tillräcklig omfattning. Bristerna är inte här heller så stora att ansökan inte kan tillstyrkas och dessutom kan de avhjälpas med ytterligare och redigerade villkor.

Miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen i flera avseenden är bristfällig.

Länsstyrelsen ser att modelleringen av utbredningen av växtlighet som bolaget genomfört i sig inte är av den detaljeringsgrad att den inte ensamt utgör grund för att göra en bedömning av utbredning av växtlighet i området inklusive kabelkorridorer.

Länsstyrelsen anser också att det är svårt att dra slutsatser från de fågelinventeringar som gjorts under 2020 och 2021. Inventeringen som utfördes under 2020 anser länsstyrelsen utförts under ogynnsamma väderförhållanden vilket enligt länsstyrelsen gör det svårt att värdera resultaten. Inventeringen som utfördes under 2021 presenterar bara resultat och bl.a. diskussion och beskrivning av metodik saknas. Detta gör det också svårt att värdera resultaten från denna inventering. Länsstyrelsen saknar även resultat på lokal nivå som är kopplat till det specifika området i det underlag bolaget presenterar.

Trots ovanstående brister anser länsstyrelsen att det går att ta ställning i ärendet eftersom länsstyrelsen besitter nödvändig kunskap om påverkan på fågel, växtlighet och infauna i ansökningsområdet till följd av utredningar i andra projekt.

Yrkanden

Länsstyrelsen lämnar nedanstående synpunkter på bolagets yrkanden. Avseende fastställande av villkor återfinns synpunkterna under rubriken villkor.

Verkställighetsförordnande

Länsstyrelsen motsätter sig bolagets yrkande på verkställighetsförordnande.

Motivering

Ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet bör normalt inte få tas i anspråk innan det vunnit laga kraft. Länsstyrelsen anser att

verkställighetsförordnande endast bör medges i undantagsfall när motiven för detta är mycket starka. Länsstyrelsen anser att detta särskilt gäller nyetableringar vilket är fallet för den sökta verksamheten. Länsstyrelsen finner inga motiv till varför verkställighetsförordnande bör medges för den sökta verksamheten. Tvärtom finns det flera mycket starka motiv till varför verkställighetsförordnande ej bör medges, bl.a. den sökta verksamhetens storlek i form av bl.a. ytanspråk och att länsstyrelsen bedömer att byggnationer av vindkraftparken potentiellt kan innebära irreversibel påverkan på t.ex. bottenhabitat.

Oförutsedd skada

Länsstyrelsen accepterar bolagets yrkande om att bestämma tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada till tio (10) år räknat från arbetstidens utgång.

Igångsättningstid

Länsstyrelsen accepterar bolagets yrkande om att igångsättningstiden avseende den miljöfarliga verksamheten bestäms till 10 år från den dag tillståndsdomen vinner laga kraft.

Giltighetstid

Länsstyrelsen accepterar bolagets yrkande om att tillståndet ska gälla 45 år från den dag tillståndsdomen vinner laga kraft.

Villkor

Länsstyrelsen har inga synpunkter på villkor 1, 2, 3, 5, 6, 12, 13,15 och 16. Länsstyrelsen anser att bolagets förslag till villkor kan fastställas med nedan föreslagna förändringar och tillägg.

Villkor 4

Länsstyrelsen anser att villkor för buller ska delas upp i två separata villkor, ett rörande buller vid drift samt ett villkor för buller under anläggnings- och avvecklingsarbeten. Länsstyrelsen yrkar på att villkoret utformas enligt nedan:

- a) Ljudnivån från verksamheten efter det att vindkraftsanläggningen har tagits i drift, ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivån 35 dB(A) utomhus, inkluderat öar och på havet 100 m från strandkanten.

Motivering

Naturvårdsverkets vägledning om buller från vindkraftverk anger att utomhus inom friluftsområden ska riktvärdet 35 dBA gälla.

Med friluftsområden avses i det här sammanhanget område i översiktsplan för det rörliga friluftslivet eller andra områden som nyttjas mer frekvent för friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet. Länsstyrelsen anser att hela den berörda kuststräckan på fastlandet inklusive öar, bl.a. öarna Storjungfrun, Kusön och Kusö Kalv faller in under definitionen, d.v.s. områden som nyttjas mer frekvent för friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet. Att sätta villkorsgränsen till 100 m från strandkanten är rimligt för att det är detta område havsområde som primärt används vid fritidsfiske och andra aktiviteter som t.ex. kajakpaddling.

- b) Den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder får på grund av anläggnings- och avvecklingsarbeten inte överstiga:
- 60 dB(A) dagtid (kl. 07-19) vardagar
  - 50 dB(A) kvällstid (kl. 19-22) vardagar och dagtid (07-19) helgdagar
  - 45 dB(A) kvällstid (kl. 19-22) helgdagar och nattetid (22-07) samtliga dygn.

Kontroll av villkoret ska ske enligt kontrollprogrammet.

Motivering

Det av länsstyrelsen föreslagna villkoret innehåller begränsningsvärden som brukar användas vid en stor del av vindkraftsetableringarna som sker i landet. Det är även ljudbegränsningar som ligger i linje med Naturvårdsverkets allmänna råd om ljud från byggarbetsplatser (NFS 2004:15). Länsstyrelsen anser att det är en nivå som bör följas vid etableringar av vindkraftparker och att avsteg från dessa värden endast bör medges i välmotiverade undantagsfall. Länsstyrelsen finner inget i ansökan som motiverar några avsteg. Det är därför rimligt att domstolen fastställer det av länsstyrelsen yrkade villkoret. Det är också rimligt att det fastslås att kontroll av villkoret ska ske enligt kontrollprogrammet. På så sätt kommer tillsynsmyndigheten få möjlighet att samråda och besluta om hur kontrollen av villkoret lämpligen sker.

Villkor 7

Länsstyrelsen yrkar på att villkoret delas upp i tre separata villkor och ges följande lydelse:

- a) Bullerdämpande åtgärder ska användas vid pålning. Vid pålning får undervattensljudet inte överstiga värdena enkel puls SEL 170 dB re 1µPa_{2s} på ett avstånd om 750 m från ljudkällan. Vid överskridande av värdena ska åtgärder omedelbart vidtas för att minska pålningsljudet så att värdena inte överskrids.

Motivering

Gränsvärden för tillfällig hörselnedsättning på sälar ligger på SEL 170 dB re 1 μ Pa²s. Något som bolaget även redovisar i bland annat PM bilaga 3. Då bolaget dokumenterat gråsäl i området och området ligger cirka 9 kilometer från Axmar - Gåsholmas Natura 2000-område där gråsäl är en utpekad art att skydda bör hänsyn tas till ljudpåverkan. Flertalet fiskarter som kan påträffas i området påverkas också av höga undervattensljud, däribland skarpsill och strömming, varpå bullerdämpande åtgärder sammantaget är av vikt under hela året.

- b) Inför pålningsarbeten ska sälskrämmor användas för att skrämman bort marina däggdjur från området innan pålning eller liknande arbeten som medför kraftiga undervattensljud, påbörjas. Pålning ska därefter inledas med soft-start varefter styrkan successivt trappas upp. Så kallad ramp up.

Motivering

Likt det bolaget skriver i ansökan sker en negativ påverkan på marina däggdjur såsom gråsäl, som finns i området, vid pålningsarbeten i anläggningsfasen. För att minimera risk för skada på både marina däggdjur och fiskar som kan finnas i området (vilket bolaget bland annat redovisat i bilaga 31) bör soft-start tillämpas.

- c) För att undvika påverkan på djurlivet ska pålning inte ske under perioden maj till och med augusti. Vid indikationer på kutande säl inom Axmar-Gåsholmas natura 2000-område ska pålning inte heller ske under februari och mars inom 20 km från kutningsplatsen

Motivering

Då bolagets undersökningar visar på potentiella lekområden för flera fiskarter (upp till 15 arter) samt Axmar-Gåsholmas Natura 2000-område omfattar ett skydd för bland annat gråsäl och flera fågelarter, däribland silvertärna samt att påverkan av pålningsljud kan vara menlig för både lekande fisk som kan påverkas av höga ljudnivåer och gråsäl bör pålning undvikas under perioden maj till och med augusti. Vid pålning kan viss lokal undanträngningseffekt uppstå för fåglar vilket må vara kortvarigt men är särskilt känsligt under häckningsperioden. Då Axmar-Gåsholmas Natura 2000-område avser ett skydd för bland annat silvertärna och denna födosöker normalt 25 kvadratkilometer finns risk för en negativ påverkan på denna art.

Villkor 8

Länsstyrelsen yrkar på att villkoret ges följande lydelse:

Farligt avfall och kemiska produkter som används vid anläggningsarbeten samt vid drift- och underhåll, ska hanteras och förvaras så att eventuellt spill och läckage kan uppmärksammas och samlas upp.

Motivering

Jämfört med bolagets förslag till villkor har länsstyrelsen strukit ordet ”båtar”. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att det ska framgå att villkoret ska gälla all verksamhet och att det inte ska kunna finnas något tolkningsutrymme att det bara gäller hantering av farligt avfall och kemikalier på båtar.

Villkor 9

Länsstyrelsen yrkar på att villkoret ges följande lydelse:

Kontrollprogram för verksamheten vid vindkraftparken ska finnas och följas för anläggningsskedet och driftskedet samt för ett framtida avvecklingsskede. Kontrollprogrammet ska upprättas i samråd med länsstyrelsen. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till länsstyrelsen senast tre månader innan respektive skede inleds. Av kontrollprogrammet ska framgå hur tillsyn, besiktning och kontroll ska ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Motivering

Länsstyrelsen anser att det villkor länsstyrelsen yrkar på bättre speglar det behov av kontrollprogram som finns under hela vindkraftparkens livscykel jämfört med det bolaget föreslår, d.v.s. även avvecklingsskedet. Länsstyrelsens villkor är också tydligare i delarna vad gäller hur kontrollprogrammet ska samrådas med och lämnas in till tillsynsmyndigheten gällande drift- och avvecklingsskedet.

Villkor 10, Ekonomisk säkerhet, storlek

Vad gäller den ekonomiska säkerhetens storlek anser länsstyrelsen att underlaget inte är tillräckligt för att kunna ta ställning om den av bolaget föreslagna säkerheten om 7,5 miljoner kr per vindkraftverk.

Motivering

Länsstyrelsen kan inte med nuvarande underlag ta ställning om den av bolaget föreslagna ekonomiska säkerheten om 7,5 miljoner per verk är tillräcklig. Länsstyrelsen kan konstatera att beräkningarna som tagits fram i stort följer Energimyndighetens vägledning om nedmontering av vindkraftverk på land och till havs, Et 2016:11. Länsstyrelsen kan dock konstatera att vägledningen inte ger någon information om vilka kostnader som kan vara rimliga gällande till exempel båt- och kranhyra

för nedmonteringsarbeten. Det åligger därför bolaget att noga redogöra för vilka typ av båtar och kranar som ligger bakom beräkningar vad gäller t.ex. kostnad/enhet för de fartyg som är nödvändiga för nedmontering av vindkraftverk. Bolaget skriver att den kostnadsnedbrytning som redovisas baseras på uppgifter från Iberdrola vilket är ett av de bolag som installerat mest havsbaserad vindkraft i världen. Länsstyrelsen anser att det är bra att bolaget hämtar uppgifter internationellt för att uppskatta kostnader men att det inte frångår att det behövs en beskrivning om vad som döljer sig bakom varje siffra i kostnadsberäkningarna i aktbilaga 165.

Länsstyrelsen har speciellt en farhåga att fartygskostnaden gällande nedmonteringen av själva vindkraftverken är för låg. Bolaget anger en kostnad/enhet om 856 000 kr för fartyg. Länsstyrelsen kan konstatera att bolaget söker för 350 meter höga vindkraftverk. Länsstyrelsen tror att det i ett jämförelseperspektiv är drastiskt/avsevärt mycket dyrare att montera ned ett 350 meter vindkraftverk jämfört med ett vindkraftverk som är t.ex. 300 meter högt. I ett jämförelseperspektiv kan det också anses vara märkligt att bolaget yrkar på samma storlek gällande ekonomisk säkerhet per vindkraftverk (7,5 miljoner kr) gällande vindkraftparken Gretas Klackar 2, trots att den sökta höjden för vindkraftverken i den parken endast är 300 m.

Länsstyrelsen saknar tyvärr också ett eget underlag för att kunna ta fram en egen beräkning gällande den ekonomiska storlekens storlek. Länsstyrelsen önskar att bolaget på förhandlingen om möjligt utvecklar vad som döljer sig bakom siffrorna i aktbilaga 165 och då särskilt kostnad/enhet för fartyg med tillhörande kran gällande nedmontering av de 350 m höga vindkraftverken.

Villkor 10, Tid för avsättning av den ekonomiska säkerheten

Länsstyrelsen motsätter sig att den ekonomiska säkerheten ska kunna sättas av under en 20-års-period. Länsstyrelsen yrkar istället på att den ekonomiska säkerheten i sin helhet ska vara avsatt innan tillståndet får tas i anspråk

Motivering

Länsstyrelsens uppfattning är att det för vindkraftparker på land numera i princip är praxis att den ekonomiska säkerheten i sin helhet ska vara avsatt innan tillståndet tas i anspråk. Sammanfattningen av praxis och rättsfall på energimyndighetens hemsida anger också att säkerhet för vindkraft ska inte ställas efter hand utan i sin helhet innan tillståndet tas i anspråk. Vid en jämförelse med andra bolag som söker tillstånd för havsbaserad vindkraft verkar det också vara vanligt att dessa bolag inte yrkar på att säkerheten ska sättas av under en längre tidsperiod.

Länsstyrelsen konstaterar också att det finns risker med att sätta av säkerheter under längre tidsperioder. I takt med att parken blir äldre bedömer länsstyrelsen att den tappar i värde, främst på grund av slitage men även att den tekniska utvecklingen kan medföra värdeminskning relativt sett på anläggningen. Omvärldskollen samt de risker länsstyrelsen framfört gör att länsstyrelsen yrkar på att den ekonomiska säkerheten i sin helhet ska vara avsatt innan tillståndet får tas i anspråk

Däremot är länsstyrelsen öppen för att i det fall bara delar av tillståndet tas i anspråk, att ekonomisk säkerhet endast behöver ställas för den del/de delar som tas i anspråk.

Villkor 11

Länsstyrelsen yrkar på att villkoret ges följande lydelse:

”För det fall lämningar eller indikationer på lämningar påträffas i samband med detaljprojektering av etableringsområdet för vindkraftverken eller i kabelkorridorerna ska rapportering och samråd ske med länsstyrelsen för behov av vidtagande av ytterligare åtgärder. Samrådet ska omfatta alla vid samrådstillfället kända lämningar och lämningssindikationer tillgängliggjorda genom Riksantikvarieämbetets fornreg samt e-arkiv ”forndok”. Bolaget ska hålla ett skyddsavstånd om minst 100 meter till påträffade marinarkeologiska möjliga lämningar.”

Motivering

Det framgår inte av underlaget (aktbilaga 373) på vilka grunder indikationerna har avfärdats. Indikationer av möjligt antikvariskt intresse har lokaliserats och positionsbestämts. Ingen bedömning av eventuella lämningars omfattning eller karaktär i form av datering, komplexitet och innehåll har gjorts och merparten av de rapporterade objekten i rapportlistan har identifierats som naturliga stenblock. Länsstyrelsen anser att det utöver bolagets egna utredningar ska tas hänsyn till tidigare utförda utredningar i området och kända observationer.

Villkor 14

Länsstyrelsen yrkar på att villkoret ges följande lydelse:

”Senast tolv (12) månader innan återställningsåtgärder och nedmontering påbörjas ska plan för detta redovisas till tillsynsmyndigheten. Planen ska innehålla metod samt tidsplan. Beslut om detaljer gällande nedmontering och återställning ska tas av tillsynsmyndigheten efter samråd med verksamhetsutövaren. Senast två (2) år efter vindkraftsanläggningen eller delar av anläggningen, såsom enskilda vindkraftverk, permanent tagits ur drift ska vindkraftverk,

maskinhus, transformatorer och annan utrustning ha avlägsnats i enlighet med detta villkor.”

Motivering

Länsstyrelsen håller med bolaget om att det krävs ett villkor för återställningsarbetet. Länsstyrelsen anser dock att det inte är nödvändigt i nuläget med en närmare detaljstyrning än det länsstyrelsen yrkar på. Att inte detaljstyra i onödan öppnar för att det planen som lämnas till tillsynsmyndigheten bättre kan anpassas till kunskapsläget- och forskningsläget som gäller vid tidpunkten när återställningsåtgärderna ska genomföras, gällande t.ex. vad som är mest lämpligt kopplat till vindkraftverkens fundament.

Länsstyrelsen anser även att det är rimligt att en plan finns framtagen senast 12 månader innan återställningen påbörjas.

Yrkande om ytterligare villkor

Länsstyrelsen yrkar på att ytterligare villkor föreskrivs enligt nedan:

Villkor A

Den slutliga utformningen av anläggningen, inklusive placering, för vindkraftverk, kabel och transformatorstationer ska efter samråd godkännas av tillsynsmyndigheten.

Motivering

Den slutliga utformningen av anläggningen är inte bestämd i tillståndsansökan bl.a. gällande placering av vindkraftverk, kablar och transformatorstationer. För att tillsynsmyndigheten ska kunna känna sig trygg med att anläggningen utformas i enlighet med tillståndet och gällande villkor är det rimligt att tillståndet förenas med ett villkor enligt ovan.

Villkor B

Vid kabeldragning i områden med förorenade sediment ska metoder väljas och skyddsåtgärder vidtas för att minimera grumling. Metoder och skyddsåtgärder ska samrådask och godkännas av tillsynsmyndigheten

Motivering

Kabeldragning kan ge upphov till sedimentspridning (grumling), vilket bolagets beräkning av sedimentspridning vid kabeldragning på Utposten 2 visar (domstolens aktbilaga 160). Av rapporten framgår att olika metoder kan ge upphov till grumling i olika grad. Exempelvis är spolning en metod som ger upphov till störst grumling och även om 70 % av det suspenderade materialet återsedimenterar direkt i anslutning till

kabelsträckningen kan 30 % stanna i suspension och påverkar större yta. Nedläggning med tyngder ger upphov till mindre grumling, men eftersom kabeln kan behöva täckas med morän kan grumling uppstå av det skälet.

Genomförd sedimentprovtagning (domstolens aktbilaga 301) indikerar att området för vindkraftparken i begränsad omfattning är påverkat av föroreningar och att kabelkorridorerna till del består av sand opåverkad av föroreningar. Detta förhållande behöver dock inte vara beskrivande för områden närmare land. En av de föreslagna sträckningarna ska ansluta till land i Norrsundet och där finns undersökningar som visar att sedimenten är förorenade av tidigare verksamheter. I Norrsundet är sedimenten förorenade av både metaller och organiska ämnen däribland dioxiner, som bedöms utgöra en mycket stor risk för människa och miljö. Liknande undersökningar finns inte vid de andra föreslagna landanslutningarna, men det går inte att utesluta att sedimenten närmare land i högre grad kan vara påverkade av mänskliga aktiviteter.

Länsstyrelsen anser inte att dessa förhållanden förhindrar anslutning via något av de föreslagna alternativen, men anser att det kan finnas behov av att i samband med projektering undersöka föroreningssituationen. I Norrsundet skulle det innebära komplettering av befintliga utredningar och för övriga alternativ genomföra nya undersökningar av sträckorna närmare land. Metod för kabeldragning och skyddsåtgärder behöver därefter anpassas utifrån resultatet av undersökningarna för att minimera spridning av förorenade sediment i samband med arbetet. Länsstyrelsen anser att det är rimligt att tillsynsmyndigheten får möjlighet att påverka såväl utredningar som genomförande.

Villkor C

Nedläggning av kabel får ej ske inom Axmar Helcom MPA.

Motivering

Då bolaget i yttrande daterat 15 juni 2021 anför möjlighet att förlägga kabeldragning utanför utpekat Helcom MPA föreslår Länsstyrelsen ett villkor att ej förlägga kabeln inom området Axmar Helcom MPA. Helcom MPA innebär ett åtagande om att skydda områdets värdefulla natur även om formellt skydd ännu ej finns i området.

Villkor D

Bolaget ska senast en månad innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas lämna in en skriftlig arbets- och tidplan till tillsynsmyndigheten. Av planen ska framgå de olika anläggningsmomenten och de skyddsåtgärder som kommer att vidtas i

de olika momenten samt de aktiviteter som ska vidtas med anledning av kontrollprogrammet.

Motivering

Länsstyrelsen anser att villkoret behövs för tillsynsmyndigheten på ett enkelt sätt ska kunna få ta del av uppgifter som ger kunskap om hur arbetet kommer att planeras och genomföras, inkluderat vilka skyddsåtgärder och vilken egenkontroll som planeras.

Villkor E

Ett undersökningsprogram som omfattar uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss ska tas fram av bolaget för godkännande av länsstyrelsen. Undersökningsprogrammet ska avse en period om två år efter driftsättning av vindkraftparken. Programmet ska lämnas till länsstyrelsen för godkännande senast sex månader innan driftsättning av vindkraftparken.

Länsstyrelsen yrkar också på att domstolen med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken överlåter till länsstyrelsen att meddela de ytterligare villkor som behövs beträffande skyddsåtgärd för fladdermöss för det fall den uppföljande undersökningen enligt villkoret påvisar en stor aktivitet av fladdermöss och det bedöms föreligga en betydande risk för påverkan på fladdermöss.

Motivering

Länsstyrelsen bedömer att verksamhetsutövaren ska säkerställa att fridlysta arter inte påverkas i den grad att förbuden i artskyddsförordningen överträds. I dagsläget saknas, av uppenbara skäl, kunskap om hur omfattande fladdermusaktiviteten kommer att vara i området då vindparken är anlagd. I denna situation bör försiktighetsprincipen råda. Därför anser länsstyrelsen att bat-mode ska vara i drift under den tvåårsperiod efter driftsättning då långtidsövervakning av fladdermusförekomst i parken föreslås. Bat-mode kan sedan eventuellt tas bort eller så kan det fastslås som permanent villkor i enlighet med delegationsvillkor 2 efter utvärdering av inventeringsresultaten. Även kriterierna för bat-mode kan modifieras utifrån inventeringsresultaten. Länsstyrelsen ställer sig positiv till att undersökningsprogrammet ska avse en period om minst två år efter driftsättning av vindkraftparken.

I det fall skyddsåtgärder är nödvändiga är det också rimligt att villkoret förenas med delegation i enlighet med länsstyrelsens yrkande.

Övriga yrkanden

Länsstyrelsen yrkar på ersättning för kostnader i samband med prövningen. För inläsning av ärendet och framtagande av yttranden yrkas ersättning för 300 timmars arbetstid á 800 kr, d.v.s. totalt 240 000 kr. Vid en huvudförhandling kommer yrkandet specificeras närmare och justeras till att även inrymma tid för huvudförhandlingen.

De som medverkat i beslutet

Beslut angående detta yttrande har fattats av Joakim Hellgren efter föredragning av handläggare Anna Stjernström. I den slutgiltiga handläggningen har även Hans-Erik Hansson på enheten för kulturmiljö, Magnus Westbergh på enheten för miljötillsyn och Peter Nordling på enheten för skydd av natur deltagit.

Denna handling är godkänd i länsstyrelsens elektroniska system och saknar därför namnunderskrift.